

Sadržaj

02 Uvodna riječ

03 Program za cjeloživotno učenje

04 Comenius - Predškolsko i školsko obrazovanje

06 Kontaktni seminar - Obrazovanje za održivi razvoj i IKT

08 Stručno usavršavanje - Jezik, metodologija i kultura

10 Leonardo da Vinci - Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

12 Kontaktni seminar - Europa društvene uključenosti: Pomoć skupinama s manje mogućnosti u aktivnom sudjelovanju u društvu te na tržištu rada

14 Mobilnost učenika - IVT - Dobri duhovi starine

16 Mobilnost učenika - VETPRO - Strukovno obrazovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom

18 Erasmus - Visoko obrazovanje

20 Mobilnost studenata - Ivino Erasmus-iskustvo!

22 Mobilnost studenata - Martinino Erasmus-iskustvo!

24 Grundtvig - Obrazovanje odraslih

26 Kontaktni seminar - Priznavanje neformalnoga i informalnog obrazovanja za odrasle naučnike/učenike u odnosu na ECVET i EQF

28 Posjeti i razmjene - Promatranje programa cjeloživotnog učenja u narodnim knjižnicama u jugozapadnoj Njemačkoj

30 Stručno usavršavanje - Obrazovanje odraslih u kulturnim ustanovama

32 Transverzalni program - Studijski posjeti

34 Studijski posjet - Kreativnost i tehnologija u obrazovanju

36 Program Mladi na djelu

38 Mladi za Europu - Razmjene mladih - Zajednička prošlost, zajednička budućnost

40 Europska volonterska služba - Pomoć za Help

42 Sustavi podrške mladima - Osposobljavanje i umrežavanje osoba aktivnih u radu s mladima i organizacijama mladih - Spajanje mladih srednje i jugoistočne Europe - pregled dugoročnih učinaka međunarodne razmjene mladih

Uvodna riječ

Dragi stari i novi korisnici,

zadovoljstvo nam je i čast predstaviti vam samo neke od prvih uspjeha korisnika programa koje provodi Agencija za mobilnost i programe EU - Program za cjeloživotno učenje i program Mladi na djelu. Navedeni programi uvode vas u svijet novih mogućnosti putem kojih se možete dalje usavršavati, obrazovati i učiti. Koristi sudjelovanja u Programu za cjeloživotno učenje i programu Mladi na djelu su nebrojene te će vas sudjelovanje u istima višestruko obogatiti i oplemeniti - stručno ćete se usavršavati, steći nova znanja i vještine, upoznati nove kolege i prijatelje, naučiti strane jezike, osobno se razviti te pridonijeti razvoju svoje ustanove i zajednice, razmjenjivati primjere dobre prakse i sklapati nova partnerstva. Vama pružamo priliku i prepuštamo da odaberete način na koji ćete i svoje osobne koristi uklopiti unutar ovih koje smo nabrojili.

Iza nas je izuzetno burno i zanimljivo razdoblje u kojemu smo uspješno privedi kraju pregovore s Europskom komisijom, organizirali informativne dane i radionice, raspisali prve natječe za sudjelovanje u našim programima, odabrali prve projekte, sklopili prve ugovore s korisnicima te financirali prve aktivnosti. Naši prvi korisnici iskoristili su mogućnosti međunarodnih razmjena i usavršavanja i vratili se obogaćeni u profesionalnom i osobnome smislu. Upravo o njihovim iskustvima svjedoči ova brošura, kojom vam želimo približiti programe te dočarati prilike koje vam se pružaju sudjelovanjem u njima. Nadamo se da će vas primjeri iz ove brošure potaknuti da se prijavite na natječe za sudjelovanje u programima koje provodimo.

Kao djelatnici Agencije za mobilnost i programe Europske unije, naša uloga nije samo pružanje savjetodavne i financijske potpore, nego i naglašavanje važnosti cjeloživotnog učenja pojedinaca, stručnog usavršavanja osoba zaposlenih na području obrazovanja, razvoja obrazovnih ustanova i institucija, povezivanja svijeta rada sa svijetom učenja te poticanje međunarodne dimenzije i suradnje u učenju. Cilj nam je potaknuti vas na dodatno učenje i usavršavanje obrazovnim programima Europske unije, promičući pritom ideju mobilnosti kao jednog od načina otvaranja profesionalnih i osobnih vidika.

Želimo vam puno uspješnih prijava i susreta sa svojim inozemnim kolegama, s kojima ćete realizirati svoje ideje zajedničkim radom, učenjem te druženjem i zabavom. Stojimo vam na raspolaganju pri svakom koraku vašeg sudjelovanja u programima.

Agencija za mobilnost i programe EU

Program za cjeloživotno učenje (LLP)

Program za cjeloživotno učenje usmjeren je na sve stupnjeve obrazovanja i stručnog usavršavanja. Unutar Programa svatko može pronaći nešto za sebe. Raznolike aktivnosti Programa pružaju mogućnosti stručnog usavršavanja i obrazovanja u vidu pohađanja seminara i konferencija, poučavanja, praćenja rada drugih kolega, obavljanja praktičnog rada, sudjelovanja na nastavi u inozemnoj obrazovnoj ustanovi, rada na zajedničkim projektnim aktivnostima...

Sve navedene aktivnosti podrazumijevaju upoznavanje različitih kultura i osoba, učenje stranih jezika, putovanja, a uključuju i dobru zabavu. Istovremeno, sudjelovanjem u Programu potiče se razvoj obrazovnog procesa, tolerancije i multikulturalnosti te se priprema sudionike za uspješno sudjelovanje na europskom tržištu rada.

Za vrijeme trajanja Programa za cjeloživotno učenje, od 2007. do 2013. godine, pruža se savjetodavna i financijska potpora raznovrsnim projektima na svim razinama obrazovanja, od predškolskog odgoja do visokoškolskog obrazovanja (učenici, studenti, odgajatelji, nastavnici, profesori, administrativno osoblje u vrtićima, školama, sveučilištima i drugim visokoškolskim institucijama), kao i osobama već prisutnim na tržištu rada. Provedba Programa za cjeloživotno učenje omogućila je korisnicima iz Republike Hrvatske aktivno sudjelovanje u obrazovnom sustavu Europske unije, ključnom za dinamičan razvoj društva kakvo Europska unija želi biti. U ovoj brošuri pronaći ćete neke od najuspješnijih primjera dobre prakse ustanova i pojedinaca iz Republike Hrvatske, koji su ujedno i neki od prvih projekata ostvarenih u Republici Hrvatskoj.

OTKRIJ

I TI...

...nova znanja, vještine, druženja i gradove...

Pronađi nove ljubavi, prijateljstva i mogućnosti...

Otvori vrata svoje budućnosti!

COMENIUS

Predškolsko i školsko obrazovanje

Potprogram Comenius namijenjen je svima koji su na bilo kakav način uključeni u redovito opće obrazovanje: učenicima, odgajateljima, nastavnom i nenastavnom osoblju osnovnih i srednjih općih škola. Učenici, knjižničari, ravnatelji, pedagozi, logopedi, odgajatelji i ostali pojedinci unutar obrazovnog sustava koji obuhvaća predškolski odgoj i školsko obrazovanje do kraja srednje škole, imaju mogućnost osobnoga i profesionalnog razvoja uz aktivnosti potprograma Comenius.

Ciljevi Comeniusa jesu povećanje mobilnosti nastavnika, nenastavnog osoblja i učenika, poticanje učenja stranih jezika, unapređenje kvalitete obrazovanja nastavnika te razvoj inovativnih sadržaja, usluga, pedagoških metoda i pristupa za cjeloživotno učenje, koji se baziraju na informacijsko-komunikacijskim tehnologijama.

Aktivnošću PRIPREMNOG POSJETA na kontaktnim seminarima možete upoznati buduće kolege iz inozemstva s kojima dijelite zajedničke interese. Ukoliko već imate potencijalne partnere s kojima se želite dogovoriti glede detalja buduće višegodišnje suradnje, možete otići u posjet partneru.

Osim odlaska na pripremne posjete, možete i sudjelovati na konferenciji ili seminaru, ili pak razvijati stručna znanja i vještine promatrajući rad kolega iz inozemstva (job shadowing) uz aktivnost STRUČNO USAVRŠAVANJE.

Donosimo vam dva uspješna primjera sudjelovanja u aktivnostima potprograma Comenius: Pripremni posjet i Stručno usavršavanje.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Comenius

COMENIUS - Kontaktни seminar	
Obrazovanje za održivi razvoj i ICT /Education for Sustainable Development and ICT/	
Mjesto održavanja kontaktnog seminara:	Oulu, Finska
Države partneri:	Finska, Njemačka, Slovačka, Italija, Portugal, Francuska
Tema kontaktnog seminara:	Obrazovanje za održivi razvoj u svakodnevnom životu
Trajanje aktivnosti:	07.10.2009. - 10.10.2009.

Gospodin Silvije Devald, profesor engleskog jezika u Osnovnoj školi Vladimira Nazora iz Daruvara, otišao je u Finsku na trodnevni kontaktni seminar potprograma Comenius kako bi upoznao partnere za buduće višegodišnje projekte. Budući da je tema kontaktnog seminara, "Održivi razvoj i ICT", Silviju bila posebno zanimljiva, odlučio je prijaviti se na aktivnost Pripremni posjeti. Cilj sudjelovanja na kontaktnom seminaru bio mu je pronalazak partnera za projekt međunarodne suradnje.

Po povratku s kontaktnog seminara, inače svojega prvog izravnog sudjelovanja u međunarodnim projektima, Silvije je s lakoćom naveo mnogobrojne koristi od sudjelovanja: "Osnovna škola Vladimira Nazora do današnjeg dana nije imala prilike sudjelovati u međunarodnim projektima. Svoje oduševljenje mogućnostima europske suradnje uspio sam velikim dijelom prenijeti na učenike i kolege. U ožujku ove godine organizirali smo međunarodnu razmjenu učitelja engleskog jezika između naše škole i osnovne škole iz Rumunjske. Posebno bih želio naglasiti da su sudionici projekta vrlo zadovoljni rezultatima suradnje. Zašto? Samo jedan od nekoliko razloga za zadovoljstvo jest to što je sudionicima projekta (Uprava, kolege nastavnici i učenici) izravno predstavljen način rada kakav se primjenjuje u nekoj drugoj državi. Prvi smo put imali priliku osobno doživjeti inozemni obrazovni sustav, analizirati postupke koji se primjenjuju kako bi škola efikasno funkcionirala na svakodnevnoj razini, upoznati se s opremom upotrebljavanom tijekom nastave, proučiti nastavne metode te na samom kraju i prosječnu razinu znanja učenika, koja je rezultat svih ovih aktivnosti."

Tijekom kontaktnog seminara u Finskoj, Silvije je pronašao pet partnera iz četiriju različitih država s kojima je dogovorio buduću suradnju i započeo osmišljavanje projekta kasnije nazvanog "Cooler world". Cilj predložene projekta jest izrada jednostavne računalne igrice kojom bi se promicala načela održivog razvoja. Unatoč tome što je održivi razvoj jedna od gorućih tema današnjice, Silvije smatra da njegova praktična primjena u svakodnevnom životu i radu nije dovoljno zastupljena. Kao posljedicu nedosljednog korištenja praktičnih primjena znanja i teorija o održivom razvoju tijekom nastave, Silvije tvrdi da učenicima održivi razvoj ostaje samo apstraktan pojam.

Raznovrsne računalne igrice, koje su proizvod brzoga tehnološkog napretka, većini su učenika postale jedan od najčešćih oblika razonode. Stoga su Silvije i suradnici iz inozemnih ustanova došli do zaključka da bi upravo izrada računalne igrice koja se bavi spomenutom temom potaknula učenike na razmišljanje o održivom razvoju, a istovremeno na zabavan način razvijala znanja i vještine.

Cilj izrade računalne igrice nije bio uključiti samo nastavnike informatike i učenike koji se dobro služe računalnim tehnologijama, nego i drugu skupinu učenika predvođenih nastavnicima engleskog jezika, prirode, biologije i drugih prirodnih znanosti, koji će zajedničkim radom prikupljati potrebne materijale. Projekt, dogovoren tijekom pripremnog posjeta, prijavljen je za aktivnost Partnerstva u Natječaju za 2010. godinu.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Comenius

COMENIUS - Kontaktni seminar

Obrazovanje za održivi razvoj
u svakodnevnom životu

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Comenius

COMENIUS - Stručno usavršavanje	
Jezik, metodologija i kultura /Language, Methodology and Culture/	
Mjesto održavanja stručnog usavršavanja:	Brighton, Velika Britanija
Države partneri:	Češka, Hrvatska, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Turska
Tema projekta:	Engleski kao strani jezik - metodika poučavanja i značaj kulturoloških razlika
Trajanje aktivnosti:	03.01.2010. - 17.01.2010.

Profesorica engleskog jezika Renata Gal iz Medicinske škole Osijek smatra da jednom usvojeno stručno znanje i standardizirane nastavne metode nisu dovoljne da bi se zadovoljile promjenjive, ali prije svega rastuće potrebe novih generacija učenika. Upravo svoje profesionalno mišljenje da neprekidan razvoj znanja stečenog tijekom studija ne bi trebalo biti iznimka nego pravilo navodi kao razlog prijave za projekt stručnog usavršavanja nastavnika u sklopu potprograma Comenius. Pretražujući bazu stručnih usavršavanja dostupnih unutar potprograma Comenius, naišla je na zanimljivu priliku koja joj je omogućivala stručno usavršavanje na području nastavne metodologije engleskog jezika, pod nazivom "Jezik, metodologija i kultura" u Brightonu, Velika Britanija. Zahvaljujući sudjelovanju u projektu, Renata je u potpunosti ostvarila sve svoje ciljeve!

U vremenskom trajanju od dva tjedna Renata je pohađala predavanja i radionice kako bi saznala više o teorijama poučavanja, nastavnoj metodologiji, izgovoru glasova u engleskom jeziku, ali i upotrebi drame, glazbe i različitih igara kao metodičkih oblika u nastavi. Unatoč intenzivnome cjelodnevnom radu, sudionici stručnog usavršavanja obišli su Brighton, London, Oxford i Stonehenge te tako na neformalan način naučili nešto o engleskoj kulturi, što je pridonijelo interkulturalnoj i europskoj dimenziji projekta.

Renatine su riječi: "Osim što sam stekla nova znanja, surađivala sam sa sudionicima iz drugih europskih država te tako stekla nove prijatelje i priliku za suradnju na budućim projektima. Svoje iskustvo prenosim kolegama te ih potičem da se i sami prijave za aktivnost stručnog usavršavanja."

Iz ovog je vidljivo da Renata svoja novostečena znanja iz područja jezika, metodologije i kulture ne primjenjuje samo za vrijeme nastave. Najznačajnijim rezultatom sudjelovanja u projektu smatra povećanje interesa i motivacije učenika za učenjem engleskog jezika, ali Renata ne propušta nijednu priliku da svojim osobnim iskustvom motivira kolege da se i sami odluče za sudjelovanje u projektima stručnog usavršavanja.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Comenius

COMENIUS - Stručno usavršavanje

Engleski kao strani jezik - metodika
poučavanja i značaj kulturoloških razlika

“Istina
je da morate uložiti trud
u oblikovanje svoje prijave, ali
taj će se trud višestruko isplatiti.
Bez oklijevanja se obratite
djelatnicima Agencije sa svakom
svojom nedoumicom jer su zaista
spremni pomoći.”
Renata Gal, profesorica

POST CARD

CORRESPONDENCE

ADDRESS

prijavitelj:

Medicinska škola Osijek
Vukovarska 209, 31000 Osijek
+385 31 54 02 00
www.ss-medicnska-os.skole.hr
ss-osijek-506@skole.t-com.hr

kontakt-osoba:

Renata Gal, prof.
+385 31 30 05 34
gr.servus@gmail.com

SPREMNI ZA IZAZOVE...

...koji donose nove vještine, nove poslove i nova znanja...

Upoznaj jezike i kulture europskih država,

proširi osobne i stručne vidike...

Otvori vrata svoje budućnosti!

LEONARDO DA VINCI

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Potprogram Leonardo da Vinci namijenjen je svim osobama i ustanovama uključenima u strukovno obrazovanje i osposobljavanje, kao i ustanovama aktivnima na tržištu rada. Aktivnostima potprograma Leonardo da Vinci moguće je u inozemstvu realizirati stručnu praksu učenika (IVT - Initial Vocational Training) te stručno usavršavanje nastavnoga i nenastavnog osoblja ustanova koje se bave strukovnim obrazovanjem (VETPRO - Professionals in Vocational Education and Training - Stručnjaci u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju). Također, moguće je realizirati mobilnost osoba na tržištu rada (PLM - People on the Labour Market - Osobe na tržištu rada), namijenjenu zaposlenim i nezaposlenim osobama koje žele naučiti i usavršiti svoje vještine radi boljeg obavljanja posla ili njegova pronalaženja.

Ciljevi potprograma Leonardo da Vinci su potaknuti sudjelovanje u aktivnostima potprograma, čime pojedinci stječu nova znanja i vještine, uče strane jezike, razvijaju samostalnost u radu, susreću se s različitim načinima obavljanja zadataka te metode usvojene prilikom suradnje s inozemnih partnerima primjenjuju u svakodnevnom radu unutar svojih ustanova. Popis mnogobrojnih koristi koje vi kao pojedinac i/ili ustanova možete imati od potprograma Leonardo da Vinci je dugačak, a na vama je otkriti kako i vi možete višestruko napredovati ukoliko se odlučite sudjelovati u programima Europske unije.

Kao priprema za realizaciju mobilnosti, možete se uključiti u aktivnost PRIPREMNI POSJETI, putem koje na kontaktnim seminarima možete upoznati buduće kolege iz inozemstva, s kojima dijelite zajedničke interese. Ukoliko već imate potencijalne partnere s kojima želite dogovoriti detalje buduće višegodišnje suradnje, otići ćete u posjet partneru.

Sudjelujući u aktivnostima MOBILNOSTI, kao učenici srednjih strukovnih škola imate mogućnost obavljati stručnu praksu u europskim poduzećima i školama, u okviru aktivnosti Mobilnost IVT. Ukoliko ste nastavno ili nenastavno osoblje, možete se stručno usavršavati u europskim ustanovama koje se bave strukovnim obrazovanjem u okviru aktivnosti Mobilnost VETPRO.

Ovdje Vam donosimo tri primjera sudjelovanja u aktivnostima Leonardo da Vinci: Pripremni posjeti, Mobilnosti učenika- IVT i Mobilnost stručnjaka - VETPRO.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Leonardo da Vinci

LEONARDO DA VINCI - Kontakti seminar	
Europa društvene uključenosti: Pomoć skupinama s manje mogućnosti u aktivnom sudjelovanju u društvu te na tržištu rada /Social inclusion Europe: Helping disadvantaged groups to play an active role in society and employment/	
Mjesto održavanja kontaktnog seminara:	Cambridge, Velika Britanija
Države partneri:	Velika Britanija, Italija, Bugarska, Finska, Nizozemska
Tema kontaktnog seminara:	Uključivanje skupina s manje mogućnosti na tržište rada
Trajanje aktivnosti:	28.09.2009. - 01.10.2009.

Gospođa Tatjana Tihomirović djelatnica je Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Odjelu za provođenje projekata. Redovito prateći rokove za kontaktne seminare Leonardo da Vinci na mrežnoj stranici Agencije, uočila je da se u Velikoj Britaniji održava kontaktni seminar na temu uključivanja skupina s manje mogućnosti na tržište rada. Odlučila je prijaviti se na aktivnost pripremnog posjeta te je bila jedna od četiriju hrvatskih sudionika. U Cambridge je otputovala s namjerom da upozna buduće partnere za projekte Leonardo da Vinci te da prikupi i razmijeni iskustva vezana uz pružanje usluga dugotrajno nezaposlenim ženama iznad 45 godina.

European fair, koji je organiziran za vrijeme prvog dana kontaktnog seminara, omogućio je sudionicima neformalno druženje kako bi pobliže upoznali način rada u inozemnim organizacijama svojih kolega. Sljedeći dan održana su predavanja o Programu za cjeloživotno učenje, što je sve sudionike uključilo u rasprave o ovim temama:

- Povećanje zapošljivosti najugroženijih skupina u društvu
- Pružanje potpore najugroženijim skupinama
- Identifikacija ciljanih skupina
- Koristi rada s EU-partnerima te iskoristivost EU-fondova.

Radionice održane zadnja dva dana kontaktnog seminara osmišljene su tako da se na najučinkovitiji način sudionicima pruži prilika za pronalazak budućih partnera s kojima dijele zajedničke interese. Uz pomoć voditelja radionica, inače djelatnika britanske nacionalne agencije, sudionici su imali priliku izlagati vlastite ideje te su upravo ovom metodom kasnije podijeljeni u radne skupine. Radom u skupinama formiranim prema zajedničkim interesima, sudionici su elaborirali projektne ideje. Svaka se iznesena projektna ideja razlikovala od druge, ali su sve varijante projekata imale isti cilj: osnivanje partnerstava koja bi usavršila tehnike mentorstva i osposobljavanja socijalno ugroženih skupina i njihov povratak/ulazak na tržište rada.

Dojam gospođe Tihomirović nakon povratka iz Velike Britanije jest kako slijedi: "Tijekom samog seminara predavanja su se izmjenjivala s interaktivnim radionicama i konkretnim radom na projektima. Na seminaru je vladala pozitivna i kreativna atmosfera te su svi sudionici bili vrlo motivirani za rad. Pohvalila bih trud organizatora koji su nam tijekom slobodnog vremena omogućili razgledavanje Cambridgea, što je svima redom bilo izuzetno zanimljivo iskustvo. Usudila bih se reći da je sudjelovanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na kontaktnom seminaru bilo više nego uspješno, budući da smo pronašli 5 partnera koji dolaze iz Velike Britanije, Italije, Bugarske, Finske i Nizozemske. U suradnji s njima započeli smo s osmišljavanjem projekta partnerstva unutar potprograma Leonardo da Vinci, koji smo nazvali 'Euro Mentoring'."

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Leonardo da Vinci

LEONARDO DA VINCI - Kontaktni seminar

Uključivanje skupina s manje mogućnosti na tržište rada

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Leonardo da Vinci

LEONARDO DA VINCI - Mobilnost učenika - IVT	
Dobri duhovi starine /The good spirits of antiquities/	
Mjesto održavanja mobilnosti:	Lepizig, Njemačka
Država partner:	Njemačka
Tema projekta:	Stručna praksa učenika za zanimanja soboslikar-ličilac te stolar
Trajanje aktivnosti:	04.10.2009. - 25.10.2009.

Mobilnost učenika srednjih strukovnih škola i odraslih polaznika srednjoškolskih strukovnih programa posebno je zanimljiva aktivnost unutar Programa za cjeloživotno učenje. Sudionici su najčešće maloljetne osobe koje uglavnom prvi put odlaze u stranu zemlju bez pratnje roditelja ili profesora. Sudjelujući u projektima mobilnosti, učenici usavršavaju znanje i vještine u struci učeći od kolega ili profesora iz inozemstva. Ništa manje nije značajan ni razvoj njihovih socijalnih i komunikacijskih vještina te razumijevanje stranih jezika, što razvijaju tijekom boravka u drugoj državi. Upravo su učenici Obrtničke škole Koprivnica imali priliku obavljati stručnu praksu u Njemačkoj, što već danas smatraju izuzetno korisnim.

Florijan, Sven i Tomislav učenici su trećeg razreda Obrtničke škole Koprivnica. Florijan i Sven školuju se za zanimanje soboslikara-ličioaca, dok Tomislav pohađa obrazovni program za zanimanje stolara. Kako danas tvrde, u trenutku kada su primijetili obavijest izvješenu na školskoj oglasnoj ploči, nisu ni približno zamišljali da bi im odlazak u Leipzig u okviru potprograma Leonardo da Vinci mogao u tolikoj mjeri koristiti u profesionalnom i osobnome razvoju. Potaknuti željom za putovanjem u grupi, učenjem, novim iskustvima i - nemojmo zaboraviti - zabavom, uzbuđeno su se prijavili nadajući se da će baš oni biti odabrani. Ključni razlog za odabir ove trojice učenika jest pouzdanost, marljivost i odgovornost koju su pokazali svojim dotadašnjim vladanjem, radom i učenjem te je odlučeno da će upravo oni dobiti priliku za obavljanje stručne prakse u inozemstvu.

Bez sumnje, putovanje trojice maloljetnih učenika u Njemačku moglo bi se nazvati pustolovinom - samostalno su i bez ikakvih poteškoća, proputovali 900 kilometara ne bi li stigli na svoje odredište. Razdoblje stručne prakse u trajanju od tri tjedna proteklo je dinamično i uzbudljivo. Za vrijeme boravka u Leipzigu učenici su obnovili prostorije za udrugu Nachbarschaftsgarten tako što su prvo uredili drvenu terasu, a zatim i ljetnu kuhinju. U okviru kulturnog programa, također vrlo važnog dijela mobilnosti, razgledali su Leipzig, zračnu luku Leipzig-Halle i posjetili Berlin.

Tomislav o svojoj stručnoj praksi kaže: "Tijekom pedagoško-kulturološke pripreme za mobilnost i same mobilnosti naučio sam više poštovati samog sebe."

"Vjerujem da će mi obavljanje stručne prakse u Leipzigu pomoći pri pronalasku posla", dodaje Florijan, a Sven se pridružuje: "Tijekom stručne prakse naučili smo puno toga što inače ne bismo imali prilike u Koprivnici."

Po završetku obavljanja stručne prakse, učenici su od inozemne ustanove dobili potvrdu koju im je priznala Obrtnička škola Koprivnica. Nakon povratka u Koprivnicu, Florijan, Sven i Tomislav postali su najtraženiji gosti u lokalnim radioemisijama, kako bi široj javnosti opisali svoja iskustva u projektu mobilnosti učenika. Lokalni i županijski mediji popratili su ovaj uspješan primjer povezivanja strukovnog obrazovanja s tržištem rada tako što su objavljeni mnogi novinski članci o njihovoj stručnoj praksi u Leipzigu. Jedna od zanimljivosti vezana uz ovaj projekt jest i odluka župana da ih osobno ugosti na prijemu te im dodijeli priznanja i vrijedne darove.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Leonardo da Vinci

LEONARDO DA VINCI - Mobilnost učenika - IVT

Stručna praksa učenika za zanimanja
soboslikar-ličilac te stolar

“Projekt treba shvatiti ozbiljno, uložiti mnogo truda u pripremu učenika, ali i organizaciju mobilnosti te pratiti učenike tijekom njihova boravka u inozemstvu, kako bi se moglo pravovremeno reagirati na sve nepredviđene situacije.”
Ljiljana Mihalec,
koordinatorka projekta

prijavitelj:
Obrtnička škola Koprivnica
Trg slobode 7a, 48 000 Koprivnica
+385 48 62 10 83
www.ss-obrtnicka-koprivnica.skole.hr
ss-koprivnica-502@skole.htnet.hr

kontakt-osoba:
Ljiljana Mihalec
+385 98 56 97 00
lilimihalec@gmail.com

FOR ADDRESS ONLY

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Leonardo da Vinci

LEONARDO DA VINCI - Mobilnost stručnjaka - VETPRO	
Strukovno obrazovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom /Vocational Education and Employment of Persons With Disabilities/	
Mjesto održavanja mobilnosti:	Groenlo, Nizozemska
Država partner:	Nizozemska
Tema projekta:	Učenje kroz rad i zapošljavanje osoba s invaliditetom
Trajanje aktivnosti:	27.06.2009.- 04.07.2009.

Suvremena društva prilikom izrade i provedbe odgojno-obrazovne politike posebnu pozornost posvećuju osobama s poteškoćama u razvoju, kako bi se po završetku obrazovanja uspješno integrirale u društvo. Razvijanje "škole po mjeri učenika" jedan je od ciljeva Hrvatskoga nacionalnog obrazovnog standarda na svim razinama sustava od 2005. godine. Budući da odgojno-obrazovni sustav za osobe s poteškoćama u razvoju zahtijeva pomnu izradu nastavnih metoda, nužno je uskladiti edukaciju i rehabilitaciju kako bi se sudionicima omogućio najučinkovitiji pristup tržištu rada.

Profesorica defektologinja Olgica Jukić iz Centra za odgoj i obrazovanje prepoznala je sudjelovanje u Programu za cjeloživotno učenje kao priliku za razvoj nastavnih metoda. Potaknuta željom da se učenicima s poteškoćama u razvoju pomogne tijekom njihova dodatnog obrazovanja i zapošljavanja, prijavila se na Natječaj za Program za cjeloživotno učenje za Republiku Hrvatsku za 2010. godinu, Leonardo da Vinci natječaj za VETPRO mobilnost (mobilnost stručnjaka u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju) kako bi utjecala na promjenu metodičkog pristupa izvođenju nastave.

Potaknuta brojnim preporukama kolega iz struke, Olgica se obratila zaštitnoj radionici Hameland iz Nizozemske te tako započela buduću suradnju stručnog usavršavanja djelatnika u posebnom odgojno-obrazovnom programu. Upravo zaštitna radionica Hameland slovi kao jedna od najstručnijih europskih ustanova, koja na suvremen način provodi različite oblike obučavanja i zapošljavanja osoba s poteškoćama u razvoju. Odvaživši se poslati elektroničku poštu, Olgica je inicirala buduću suradnju - o kojoj danas ima samo riječi hvale, budući da se zaštitna radionica Hameland pokazala kao izvrstan izbor partnera. U Nizozemsku je otputovala zajedno sa svojom kolegicom Tatjanom Kovačić, također profesoricom defektologinjom.

Po završetku suradnje, Olgica svoje sedmodnevno iskustvo ovako opisuje: "Osobno sam iznenađena vrhunskom kvalitetom organizacije rada u radionici Hameland. Svoju profesionalnu korist vidim u iskustvu koje sam stekla na ovoj edukaciji, informacijama koje sam dobila, međukulturalnom razmjenom iskustava sa stručnjacima iz Nizozemske. Stečeno iskustvo će zasigurno utjecati na moj stručni rad te na kvalitetu rada moje ustanove s osobama s invaliditetom."

Nizozemski partneri su osmislili program rada koji je inkorporirao predstavljanje teoretskih znanja te njihovu praktičnu primjenu. Tatjana i Olgica radile su u zaštitnoj radionici za osobe s invaliditetom, izravno sudjelujući u procjenama psihofizičkih i radnih sposobnosti osoba s invaliditetom te osmišljavale najučinkovitije nastavne metode. Smatrajući da se usvojeno znanje može primijeniti tijekom rada u matičnoj ustanovi, odlučile su izložiti projekt pred kolegama iz struke. Prvotni motiv i cilj za upuštanje u izradu projekta jest pronalaženje najučinkovitije metode koja bi senzibilizirala društvo te time potencirala školovanje i zapošljavanje mladih s invaliditetom. Rezultate projekta predstavile su relevantnim ustanovama, kao što su Agencija za strukovno obrazovanje i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa te time potaknule moguću implementaciju metoda u hrvatske škole. Fond za profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom razmatra moguće provođenje psihomotoričkih testova, čiji su rezultati potrebni poslodavcu pri zapošljavanju. Olgica i Tatjana ne samo da ne namjeravaju prestati sa stručnim usavršavanjem, nego su već pronašle partnere za daljnje usavršavanje u Njemačkoj.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Leonardo da Vinci

POKRENI SE...

...i iskoristi priliku koju ti nudi program Erasmus...

Studiraj u EU, proširi osobne i stručne vidike...

Nauči nova znanja, nove jezike i upoznaj nove prijatelje

...i vrati se na faks kao novi čovjek!

ERASMUS

Visoko obrazovanje

Potprogram Erasmus usmjeren je na visokoškolsko obrazovanje. Studenti svih razina studija, nastavno i nenastavno osoblje visokih učilišta kojima je dodijeljena Erasmus svečelišna povelja, imaju mogućnost osobnoga i profesionalnog razvoja uz aktivnosti potprograma Erasmus.

Ciljevi Erasmusu jesu poticanje akademske mobilnosti i međunarodne suradnje na području visokog obrazovanja te internacionalizacija visokih učilišta, a u svrhu stvaranja zajedničkog prostora europskoga visokog obrazovanja.

Ako ste student 1. godine preddiplomskog studija možete otići na stručnu praksu u inozemstvo, a ako ste uspješno upisali najmanje 2. godinu preddiplomskog studija možete otići na studijski boravak ili na stručnu praksu u inozemstvo. Ova aktivnost zove se MOBILNOST STUDENATA i omogućuje vam da postanete jedan od brojnih studenata u okviru Erasmus potprograma koji će studirati u inozemstvu.

Želite li usavršiti strani jezik u zemlji u koju odlazite na mobilnost možete se prijaviti za Erasmus INTENZIVNE JEZIČNE TEČAJEVE.

Aktivnost ODRŽAVANJE NASTAVE namijenjena je nastavnom osoblju visokih učilišta. U okviru ove aktivnosti moguće je održavanje nastave na partnerskim visokoškolskim ustanovama čime visoka učilišta potiču suradnju i razmjenu znanja.

Ukoliko ste član nenastavnog osoblja nekoga visokog učilišta iz Republike Hrvatske, možete sudjelovati u aktivnosti MOBILNOST NENASTAVNOG OSOBLJA te se stručno usavršavati u inozemstvu.

Slijede iskustva dviju studentica koje su odlučile iskoristiti mogućnosti koje im je pružio Erasmus.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Erasmus

ERASMUS - Mobilnost studenata	
Ivino Erasmus-iskustvo! /Iva's Personal Erasmus Experience!/ 	
Mjesto održavanja mobilnosti studenata:	Bologna, Italija
Visoko učilište:	Università di Bologna
Trajanje mobilnosti:	5 mjeseci

Iva Marija Ramljak je studentica Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prijavila se za mobilnost studenata na matičnom fakultetu te odabrala Università di Bologna u Bologni kao ustanovu na kojoj želi studirati. Jedan od razloga zašto je odabrala upravo ovo sveučilište jest njegov ugled najstarijeg europskog sveučilišta.

Istovremeno, Iva je oduvijek osjećala posebnu naklonost prema Italiji i talijanskom jeziku. Iako prije Ivine mobilnosti spomenuto sveučilište nije surađivalo s Ivinim matičnim fakultetom, upravo je Iva ta čija je inicijativa odigrala ključnu ulogu pri budućoj suradnji. Ovaj izniman uspjeh ostvaren je uz veliku podršku i dobru volju predstavnika fakulteta i koordinatora Erasmus potprograma.

Samostalnim životom u stranoj zemlji Iva je najprije "upoznala samu sebe", postupno usavršavala znanje talijanskog jezika, bolje upoznala talijansku kulturu, sklapala puno novih poznanstava te položila sve ispite zadovoljavajući pritom standard potrebnih ECTS-bodova. Također je imala prilike prisustvovati kolegijima koji nisu bili dostupni na njezinom matičnom fakultetu, a prema kojima gaji velik interes - kao što su primjerice kolegiji iz programa "Innovation and Organization of Culture and Art".

Za Bolognu, takozvani "grad znanja", Iva kaže da je grad gdje se - neovisno o danu u tjednu - uvijek nešto zanimljivo događa, a IESN (International Exchange Erasmus Student Network) gotovo svaki dan organizira raznolike sadržaje (izlete, razgledavanja, skijanja, večere, tulumе...) za studente Erasmus.

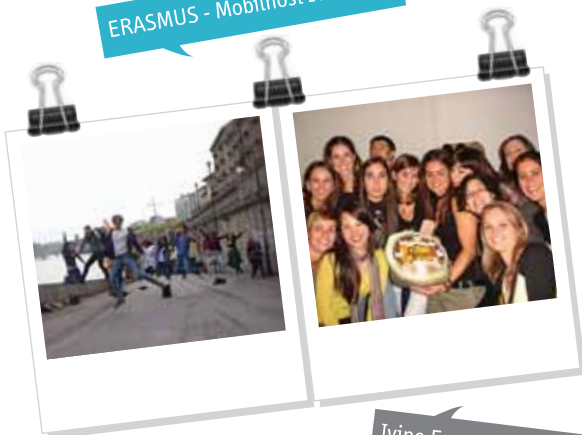
Kao jedini nedostatak "gradu znanja" Iva navodi vrlo visoke cijene: "Nakon Milana, ovo je najskuplji grad, ako se uzme u obzir iznajmljivanje. Trošak iznajmljivanja jednokrevetne sobe u Bologni je otprilike isti kao i trošak iznajmljivanja cijeloga studentskog stana u Zagrebu. To je ujedno i najveći izdatak. Iako je grad dobro povezan autobusnim linijama, koje su ujedno i glavno prevozno sredstvo, cijena karte je ista kao i u Zagrebu. Međutim, ovdje ne postoji neka vrsta pokaza s popustom za studente. Cijene hrane kreću se otprilike kao i kod nas, dok je studentska menza puno skuplja (prosječna cijena obroka je od 3 do 5 eura). Jako puno novca odlazi na izlaske, koji su neusporedivo skuplji od onih u Zagrebu, tako da je potrebno pametno raspodijeliti raspoloživi budžet. Još jedna zbunjujuća okolnost jest privid da se nama Hrvatima zbog malih iznosa u eurima sve čini jeftino." Međutim, bez obzira na visoke cijene, za svoje iskustvo u Bologni Iva kaže: "Ovo iskustvo pamtit ću kao posebnu i prekrasnu godinu mogega studentskog života."

Iva naglašava da je tijekom mobilnosti imala apsolutnu podršku svoje Erasmus-koordinatorice, kao i djelatnika Sveučilišta u Bologni koji su joj uvijek spremno odgovarali na sve upite.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Erasmus

ERASMUS - Mobilnost studenata

Ivino Erasmus-iskustvo!

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Erasmus

ERASMUS - Mobilnost studenata	
Martinino Erasmus-iskustvo! <i>/Martina's Personal Erasmus Experience/</i>	
Mjesto održavanja aktivnosti:	Ancona, Italija
Visoko učilište:	Politecnica delle Marche
Trajanje mobilnosti:	5 mjeseci

Martina Matić, studentica prve godine diplomskog studija Studij mora Sveučilišta u Splitu, odlučila je prijaviti se za mobilnost studenata jer je oduvijek željela studirati u inozemstvu, stjecati nova poznanstva, i pritom još putovati. Odlaskom u Anconu Martini nisu samo ispunjena sva očekivanja u svezi sa studiranjem, nego su se otvorile i neke nove, neočekivane mogućnosti.

Povlašteno pravo na 150 sati rada u laboratoriju značajno je pridonijelo kako usavršavanju praktičnih sposobnosti, tako i novim bodovima za Martinin životopis. Nadalje, zahvaljujući boravku u Anconi u okviru projekta mobilnosti, danas se suvereno služi stručnom terminologijom iz engleskog jezika te je dobila priliku naučiti talijanski i španjolski jezik.

Studirajući u inozemstvu, studenti uz rad i učenje imaju i dovoljno slobodnog vremena koje najčešće koriste za druženje i putovanja, koja postanu nezaboravni trenutci. Tijekom svojeg boravka Martina je s velikim brojem osoba sklopila nova poznanstava i prijateljstva te, zajedno s njima, prisustvovala brojnim manifestacijama i posjetila mnoge gradove diljem Italije - poput Rima, Venecije i ostalih.

Svojim boravkom na Università Politecnica delle Marche, Martina je stekla samopouzdanje, postala komunikativnija i otvorenija osoba, odgovornija, organiziranija, i povrh svega tolerantnija prema svakome i svemu drukčijem. Imala je jednaka studentska prava kao i studenti inozemne ustanove kojima je Politecnica delle Marche bila matična ustanova.

Martini su velika podrška bili koordinator Erasmusa sa Studija mora, kao i studenti i profesori inozemne ustanove. Sveučilište u Splitu Martini je nakon povratka s mobilnosti priznalo ostvareni akademski uspjeh tijekom boravka u Anconi te je bez ikakvih poteškoća nastavila studij na svojem matičnom Sveučilištu.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Erasmus

“Za mene osobno, 5 mjeseci mobilnosti unutar potprograma Erasmus značilo je isto što i 5 najpozitivnijih, najupečatljivijih i najljepših godina života. Svim studentima koji razmišljaju o odlasku preporučujem da budu hrabri i usude se upustiti u pustolovinu Erasmus.”
Martina Matić, studentica

prijavitelj:

Sveučilište u Splitu / Studij mora
Livanjska 5/III., 21000 Split
+385 21 55 82 14
<http://more.unist.hr>
ssifner@unist.hr

kontakt-osoba:

Martina Matić
+395 95 87 21 195
irielioness@gmail.com

ERASMUS - Mobilnost studenata

Martinino Erasmus-iskustvo!

ZNANJE NE PITA...

...za godine, spol i radno iskustvo...

Nastavi se usavršavati i stvarati nove životne prilike...

Pridruži se Grundtvig zajednici!

GRUNDTVIG

Obrazovanje odraslih

Potprogram Grundtvig namijenjen je svima uključenima u obrazovanje odraslih. Djelatnici iz područja obrazovanja odraslih, osobe uključene u stručno usavršavanje nastavnog osoblja zaposlenog na području obrazovanja odraslih, nezaposleni nastavnici te svi ostali stručnjaci koji se bave obrazovanjem odraslih, imaju mogućnost osobnoga i profesionalnog razvoja uz aktivnosti potprograma Grundtvig.

Grundtvig svojim aktivnostima želi odgovoriti na zahtjeve suvremenog doba u kojem se radni vijek pojedinaca produžuje, a istovremeno se radni okoliš stalno i ubrzano mijenja. Sudjelovanjem u aktivnostima Grundtvig potprograma pridonosi se razvoju znanja, vještina i sposobnosti odraslih osoba, kao i njihovih osobnih vještina, što će im pomoći u boljem snalaženju u zahtjevima novoga doba te u osobnome i profesionalnom razvoju.

U slučaju da ste zainteresirani za razvoj suradnje na području obrazovanja odraslih na međunarodnoj razini, uz aktivnost **KONTAKTNI SEMINARI** možete upoznati buduće kolege iz inozemstva s kojima dijelite zajedničke interese. Ukoliko već imate potencijalne partnere s kojima se želite dogovoriti o detaljima buduće višegodišnje suradnje, možete otići u posjet potencijalnim partnerskim ustanovama.

Ako vas pak zanima **STRUČNO USAVRŠAVANJE**, možete se prijaviti za sudjelovanje na tečaju ili seminaru sa svrhom razvoja znanja i vještina unutar određenog dijela obrazovanja odraslih.

Razvijati stručna znanja i vještine možete i promatrajući rad kolega iz inozemstva (job shadowing) uz aktivnost **POSJETI I RAZMJENE**.

Donosimo vam dva osobna svjedočanstva o tome što znači sudjelovati u aktivnostima Grundtvig - Pripremnom posjetu te Posjetima i razmjenama.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Grundtvig

GRUNDTVIG - Kontaktni seminar	
Priznavanje neformalnoga i informalnog obrazovanja za odrasle naučnike/učenike u odnosu na ECVET i EQF /Validation of non-formal and informal learning for adult trainees/learners in connection with ECVET and EQF/	
Mjesto održavanja kontaktnog seminara:	Chania, otok Kreta, Grčka
Države partneri:	Austrija, Grčka, Portugal, Slovenija, Španjolska, Velika Britanija
Tema pripremnog posjeta:	Priznavanje neformalnoga i informalnog učenja za odrasle naučnike/učenike u odnosu na ECVET i EQF (European Qualifications Framework)
Trajanje aktivnosti:	19.09.2009. - 25.09.2009.

Gospođa Rahela Jurković djelatnica je privatnog poduzeća koje se bavi savjetovanjem prijavitelja prilikom izrade projekata. Potaknuta željom da se поблиže upozna s Programom za cjeloživotno učenje, ponajviše radi potprograma koji obuhvaća obrazovanje odraslih, Rahela se prijavila za sudjelovanje na kontaktnom seminaru. Prioritetni cilj bio joj je proučiti primjere dobre prakse priznavanja kvalifikacija stečenih neformalnim i informalnim učenjem, a potom naći partnere s kojima dijeli zajedničke interese te započeti suradnju na projektima.

Nakon povratka sa kontaktnog seminara na kojem je sudjelovalo 19 različitih zemalja, Rahela savjetuje: "Budući da je riječ o kontaktnom seminaru, potrebno je dobro se pripremiti za njega kod kuće (čitajući relevantnu literaturu) i upoznati se unaprijed iz kojih zemalja drugi sudionici dolaze. Zatim je potrebno dobro osmisliti vlastiti projektni prijedlog, kako bi se pri kontaktima s drugima ta ideja što bolje nametnula i/ili uklopila u projektnu ideju drugih. Potrebno je također znati prepoznati koji sudionici imaju najviše potencijala za pokretanje projekta i angažiranje drugih sudionika, nakon završetka kontaktnog seminara."

Prilikom rada u skupinama, Rahela se pridružila skupini koju su činili predstavnici 6 zemalja: Portugala, Velike Britanije, Španjolske, Grčke, Slovenije i Austrije. Zajedničkim radom osmislili su odgovarajuću projektnu ideju "Intercultural education for adult people" te je odlučili prijaviti u okviru natječaja za Partnerstva u sklopu potprograma Grundtvig.

Pronalazak odgovarajućih partnera smatra najznačajnijom prednošću sudjelovanja na kontaktnom seminaru, budući da s njima namjerava njegovati međunarodnu suradnju i ubuduće, a ne samo tijekom ovog projekta.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) / Grundtvig

GRUNDTVIG - Kontaktni seminar

riznavanje neformalnoga i informalnog obrazovanja za odrasle naučnike/učenike u odnosu na ECVEET i EQF (European Qualifications Framework)

"Dobro se pripremite za sudjelovanje na kontaktnom seminaru, pokušajte što bolje identificirati dobre potencijalne partnere te budite proaktivni i nakon što seminar završi."

Rahela Jurković, projektna savjetnica za EU-fondove

POST CARD

INDICENCE 2 1032

THE ADDRESS TO BE PRINTED ON THIS CARD

prijavitelj:

Projektno savjetovanje d.o.o.
Zemunička 4, 10000 Zagreb
+385 1 38 43 684
www.projektno-savjetovanje.hr
rahela.jurkovic@projektno-savjetovanje.hr

kontakt-osoba:

Rahela Jurković
+385 99 44 04 881
rahela.jurkovic@projektno-savjetovanje.hr

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Grundtvig

GRUNDTVIG - Posjeti i razmjene	
Promatranje programa cjeloživotnog učenja u narodnim knjižnicama u jugozapadnoj Njemačkoj /Study Visit to Public Libraries in Southwest Germany/	
Mjesto održavanja:	Stuttgart, Ulm, Freiberg/Neckar, Ludwigsburg i Karlsruhe, Njemačka
Država partner:	Njemačka
Tema projekta:	Provedba Programa za cjeloživotno učenje u narodnim knjižnicama u jugozapadnoj Njemačkoj te promicanje aktivnoga građanstva, demokracije i ljudskih prava
Trajanje aktivnosti:	14.06.2009. - 21.06.2009.

Narodne su knjižnice danas dinamična multimedijaska kulturna, informacijska i obrazovna središta svojih lokalnih zajednica, vođena idejom osiguranja slobodnog pristupa informacijama i izvorima znanja. Upravo su ovi zahtjevi koje narodne knjižnice trebaju pratiti razlog posjeta gospođe Dijane Sabolović-Krajina njemačkim narodnim knjižnicama, kao i promatranje njihove prakse u radu s odraslim korisnicima.

Promatrajući rad u njemačkim narodnim knjižnicama, Dijana je upoznala način na koji knjižničari djeluju kao podučavatelji svojih korisnika te ih uče kako se koristiti različitim multimedijaskim izvorima informacija i znanja, uključujući elektroničke kataloge, baze podataka i pretraživače na internetu. Tražene informacije i podatci nisu samo poticali isključivo profesionalan razvoj učenika, nego su upotrebljavani i u svrhu poboljšanja kvalitete svakodnevnog života pojedinca.

Posjet u trajanju od pet radnih dana Dijani je višestruko koristio, što objašnjava ovom tvrdnjom: "Tradicionalna knjižničarska znanja i vještine potrebno je redefinirati i dopuniti novim knjižničarskim kompetencijama, prvenstveno znanjima o knjižničnom menadžmentu i marketingu, o pedagoškim, andragoškim komunikacijskim vještinama, kao i stvaranju mreža partnera i suradnika. Stečeno znanje pomaže mi u organiziranju aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja i učenja odraslih, prvenstveno u knjižnici u kojoj radim kao ravnateljica, ali i kao predavaču na stručnim skupovima i Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara."

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Grundtvig

SENDING MESSAGES

POST CARD

DEUTSCHE POST
EURO CENT 1,90
0070
F 367005
170
E N P R U S L A N D
T I N G D E R D E U T S C H E N E R N E I T

“Oduševilo me to što su poticaji bili obostrani i što sam pridonijela tome da i moji domaćini sagledaju drugačiju perspektivu u obavljanju stručnog posla.”
Dijana Sabolović-Krajina, knjižničarka

prijavitelj:
Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica
Zrinski trg 6, 48000 Koprivnica
+385 48 62 23 63
www.knjiznica-koprivnica.hr
info@knjiznica-koprivnica.hr

kontakt-osoba:
Dijana Sabolović-Krajina
+385 48 62 21 31
info@knjiznica-koprivnica.hr

GRUNDTVIG - Posjeti i razmjene

Provedba Programa za cjeloživotno učenje u narodnim knjižnicama u jugozapadnoj Njemačkoj te promicanje aktivnoga građanstva, demokracije i ljudskih prava

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Grundtvig

GRUNDTVIG - Stručno usavršavanje	
Obrazovanje odraslih u kulturnim ustanovama /Adult Education in Cultural Institutions/	
Mjesto održavanja stručnog usavršavanja:	Verona, Italija
Države partneri:	Rumunjska, Bugarska, Italija, Litva, Turska, Cipar, Velika Britanija
Tema projekta:	Obrazovanje odraslih u kulturnim ustanovama
Trajanje aktivnosti:	05.09.2009. - 11.09.2009

Kustosici Etnografskog muzeja, gospođi Željki Jelavić, Agencija za mobilnost i programe EU dodijelila je financijsku potporu za projekt stručnog usavršavanja u okviru potprograma Grundtvig na temu Obrazovanja odraslih u kulturnim ustanovama. Kulturne ustanove često na sebi svojstven način provode neformalno obrazovanje. Specifičnost ovakvog obrazovanja krije se u raznolikosti obrazovnog sadržaja te u kreativnim nastavnim metodama poučavanja obrazovnog sadržaja. Širok spektar tema, najčešće na potpuno opuštajući i zabavan način, utječe istovremeno na razvoj znanja polaznika koje će oni dalje prenositi u svojoj zajednici.

Prilikom stručnog usavršavanja u Italiji, Željka se susrela s nekoliko metoda koje se rabe kao sredstvo za procjenu potreba korisnika, kao i s raznolikim i kreativnim metodama učenja te analizama primjenjivosti navedenih metoda u svakodnevnom radu. Zabavni načini učenja, kao što su igra različitih uloga (role playing), rad na skelama (scaffolding), rad u malim grupama i dijalog, aktivirali su sudionike koji su mogli izravno doživjeti učinkovitost istih.

Željka je bez dvojbe ustvrdila: "Upravo su mi te razmjene iskustava uz razgovor o prilagodbama pojedinih metoda te komparacija mogega dosadašnjeg rada s kolegama iz drugih zemalja bile dragocjene. Smatrala sam, a radom na stručnom usavršavanju i potvrdila stajalište da je izuzetno važno kvalitetno osmisliti koncepciju poučavanja te angažiratiiskusne poučavatelje koji se mogu nositi s populacijom zahtjevnih učenika odrasle dobi."

Program za cjeloživotno učenje (LLP) / Grundtvig

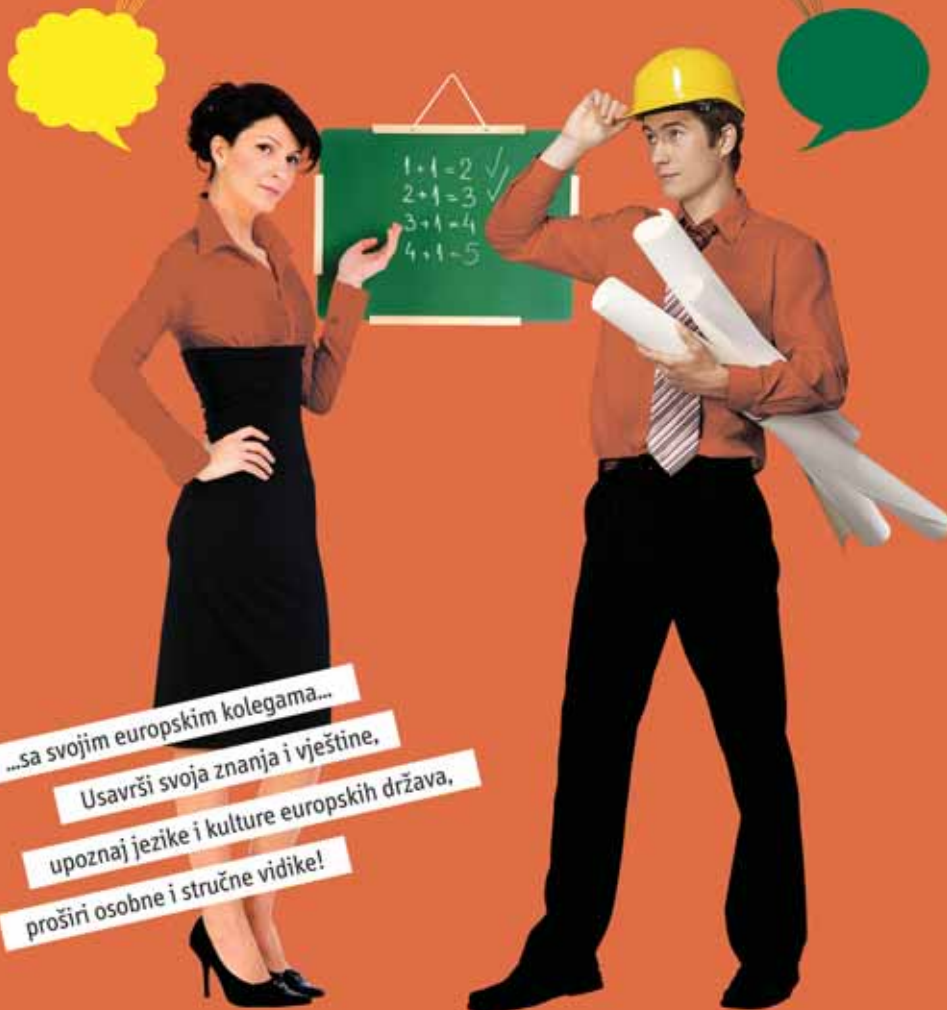

GRUNDTVIG - Stručno usavršavanje

Obrazovanje odraslih u kulturnim ustanovama

PODIJELI ISKUSTVA.

...sa svojim europskim kolegama...

Usavrši svoja znanja i vještine,

upoznaj jezike i kulture europskih država,

proširi osobne i stručne vidike!

TRANSVERZALNI PROGRAM

Studijski posjeti

Studijski su posjeti namijenjeni stručnjacima i donositeljima odluka u obrazovanju i osposobljavanju, tj. onima koji djeluju na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini, koji su u poziciji dalje širiti svoja znanja i vještine i koji pridonose razvoju obrazovnih politika. Studijski posjeti traju 3 do 5 dana i na njima sudjeluje 10 do 15 stručnjaka iz Europe koji se bave određenom temom iz jednog od sljedeća tri područja: opće obrazovanje, strukovno obrazovanje i osposobljavanje i sveobuhvatno cjeloživotno učenje. Tri su cilja studijskih posjeta: omogućiti sudionicima bolje razumijevanje specifičnih aspekata politika i tema koje su zajedničke zemljama sudionicama Programa za cjeloživotno učenje; omogućiti razmjenu iskustava i informacija te jačanje protoka informacija među zemljama sudionicama Programa za cjeloživotno učenje.

Studijski posjeti omogućuju sudionicima upoznavanje sa sustavima obrazovanja i osposobljavanja u zemljama EU i EFTA-e, pružaju mogućnost za diskusiju, razmjenu primjera dobre prakse i učenje o europskim i nacionalnim prioritetima. Zahvaljujući razmjenama inovativnih ideja i primjera iz prakse, sudionici ih pri povratku primjenjuju u svojem radu te time obogaćuju kvalitetu i transparentnost sustava obrazovanja i osposobljavanja u svojoj zemlji.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Transverzalni program

TRANSVERZALNI PROGRAM - Studijski posjet	
Kreativnost i tehnologija u obrazovanju /Creativity and Technology in Education/	
Mjesto održavanja studijskog posjeta:	Iglesias, Sardinija, Italija
Države sudionici:	Italija, Cipar, Grčka, Hrvatska, Mađarska, Nizozemska, Poljska, Španjolska, Turska, Velika Britanija
Tema studijskog posjeta:	Kreativnost i tehnologija u obrazovanju
Trajanje aktivnosti:	05.10.2009. - 08.10.2009.

Jasna Tingle, djelatnica Hrvatske akademske i istraživačke mreže CARNet, u okviru studijskog posjeta odlučila je posjetiti mjesto Iglesias u Italiji. Temu studijskog posjeta "Kreativnost i tehnologija u obrazovanju" domaćini su prezentirali na inovativan način. Domaćini su sudionicima pokazali ostatke mnogobrojnih rudnika u okolici mjestašca Iglesias na Sardiniji i upoznali ih s poviješću toga kraja - u kojem je većina stanovništva, uključujući žene i djecu, bila zaposlena u rudnicima.

Nakon 1950. godine rudarstvo je sustavno zapuštan, okoliš je devastiran, a nezaposleno stanovništvo bez ikakvih planova za budućnost ili mogućnost zapošljavanja u tome ruralnom kraju. U mjestu je dotada postojala samo rudarska srednja strukovna škola te većina dječaka nije ni razmišljala o nekomu drugom zanimanju u budućnosti. Prošlo je nekoliko desetljeća dok se mjesto nije počelo okretati turizmu i drugim djelatnostima. Stoga je bilo vrlo bitno primijeniti inovativne pristupe u obrazovanju, kako bi se potaknulo mlade da ostanu u svojem zavičaju i počnu se baviti suvremenim djelatnostima. Tako je domaćin posjeta, srednja škola Liceo Asproni, prezentirao svoj patent pristup: „cross-over pedagogiju“, koji povezuje obrazovanje iz područja prirodnih znanosti i umjetničko obrazovanje te uporabu računalne tehnologije u više predmeta pa i u poučavanju književnosti.

Cilj ovoga studijskog posjeta jest istražiti ovisnost neke lokalne zajednice o određenoj tehnologiji i posljedice kakve takva tehnologija može imati. Također, prezentirano je holističko obrazovanje kao jedan od mogućih načina da se spriječe posljedice napuštanja neke tehnologije te da se relativno lagano prihvati druga tehnologija, a sve to uz isticanje i osvještavanje autentičnih vrijednosti vlastite lokalne zajednice.

Jasna kaže: "Za mene i ostale posjetitelje takav je pogled na tehnologiju bio nov jer nije bila riječ samo o promociji računalne tehnologije i njezinoj primjeni u obrazovanju. Ovakav pristup mogao bi biti značajan u mnogim manjim zajednicama u Hrvatskoj, koje u novije vrijeme ostaju bez rudnika, brodogradilišta ili tvornica u kojima je bio zaposlen velik broj lokalnog stanovništva."

Jednim od najvažnijih rezultata Jasna smatra međusobno upoznavanje s ljudima iz više zemalja i njihovim kulturama. Prezentacijama svih sudionika o vlastitim zemljama, ali i intenzivnom interakcijom, postaju očigledne navike koje se u pojedinim kulturama njeguju po pitanju prehrane, radne discipline, načina komunikacije, kao i druge kulturološke razlike. Nadalje, upoznavanje s iskustvima iz obrazovnih sustava zemalja sudionica ostvarilo se prezentacijama i diskusijom o mnogim aktualnim pitanjima iz područja obrazovanja. Jasna vjeruje da joj je ovaj studijski posjet proširio perspektivu o primjeni tehnologije u obrazovanju te joj pomogao u analizi ovisnosti neke lokalne zajednice o određenoj tehnologiji te potrebi za upoznavanjem mladih ljudi sa što više suvremenih tehnologija.

Program za cjeloživotno učenje (LLP) /
Transverzalni program

TRANSVERZALNI PROGRAM - Studijski posjet

Kreativnost i tehnologija u obrazovanju

KRENI U PUSTOLOVINU...

Treba li ti dubok džep da bi putovao Europom?

Moraš li upisati neki tečaj da bi naučio nešto novo?

Trebaju li ti utjecajni roditelji da bi ostvario svoja prava?

Ne, jedino što ti treba jest program Mladi na djelu...

Upoznaj Europu, stekni nova iskustva i aktivno sudjeluj u društvu!

PROGRAM MLADI NA DJELU

Program Mladi na djelu najveći je program Europske unije namijenjen mladima i organizacijama mladih. Program promiče aktivno europsko građanstvo, razvoj suradnje i tolerancije među mladima, poticanje uzajamnog razumijevanja, razvijanje sustava potpore organizacijama mladih te promicanje europske suradnje u sektoru mladih. Ono na što se stavlja osobit naglasak jest i uključivanje mladih s manje mogućnosti - onih koji u odnosu na svoje vršnjake imaju manje mogućnosti iz ekonomskih, socijalnih, zdravstvenih, geografskih i drugih razloga.

Razigranost ovog Programa i šarolik spektar dostupnih aktivnosti očituje se kroz tzv. "akcije" na koje je Program podijeljen. Mladi se mogu susresti sa svojim vršnjacima iz raznih zemalja te razmjenjivati mišljenja i iskustva o temama po svojem odabiru, mogu pokrenuti razne inicijative u svojim lokalnim zajednicama, "vježbati demokraciju" i raditi s donositeljima odluka, ali jednako tako i pridonijeti društvu volontirajući u nekoj stranoj zemlji. Za osobe koje rade s mladima, tu su mogućnosti dodatnog usavršavanja sudjelovanjem na seminarima, praćenjem rada kolega, sastanaka itd.. te umrežavanja s europskim kolegama i rada na stvaranju novih projekata ili poboljšanja postojećih.

Donosimo vam primjere što znači aktivno sudjelovati u društvu te na koji način i vi možete pridonijeti jačanju interkulturalnosti i tolerancije u svojoj zajednici.

Mladi na djelu

MLADI ZA EUROPU - Razmjene mladih	
Zajednička prošlost, zajednička budućnost <i>/Common Past, Common Future/</i>	
Razmjene mladih okupljaju grupe mladih iz dviju ili više zemalja, pružajući im priliku da otkriju i postanu svjesni drukčijih društvenih i kulturoloških stvarnosti, da uče jedni od drugih i ojačaju osjećaj europskoga građanstva. Grupe mladih zajedno planiraju razmjene na teme od zajedničkog interesa, kao što je sudjelovanje mladih u društvu, umjetnost, kulturna baština, okoliš, suzbijanje ksenofobije, borba protiv zlouporabe droga i slično. Svaka grupa ima svojeg voditelja, a sama se aktivnost razmjene treba održavati u jednoj od zemalja koja sudjeluje u projektu u trajanju od 6 do 21 dan.	
Mjesto održavanja aktivnosti:	Dubrovnik
Države partneri:	Hrvatska, Njemačka, Francuska
Trajanje projekta:	01.07.2009. - 31.03.2010.

Skupina od 20 mladih iz Hrvatske, Njemačke i Francuske, starih između 18 i 27 godina, sedam dana istraživala je zajedničke korijene i zajedničku kulturnu baštinu kao temelje zajedničke budućnosti ujedinjene Europe u okviru projekta Razmjene mladih.

Ciljevi projekta jesu poticati mlade na razmišljanje o temeljnom principu Europske unije i ojačati svijest o tome da su upravo oni dionici stvaranja budućnosti ujedinjene Europe, čiji bi građani trebali imati prava objavljena u Povelji o temeljnim pravima Europske unije. Paralelno s ostvarenjem temeljnog cilja projekta, posebna se pažnja posvetila unapređivanju višejezičnoga, multikulturnoga i međuvjerskog dijaloga među mladim Europljanima uz neformalne oblike obrazovanja. Aktivnim uključivanjem mladih i organizacija koje skrbe o mladima u revalorizaciju zajedničke kulturne baštine (u ovom slučaju, tradiciji šovanja Karla Velikoga i Rolanda) radi širenja vrijednosti EU pridonosi se jačanju osjećaja pripadnosti europskomu civilizacijskom krugu među mladima iz Hrvatske.

Adriana Kremenjaš-Daničić, voditeljica projekta, objašnjava kako je osnovni preduvjet za sudjelovanje u aktivnosti razmjene mladih bio poznavanje stranog jezika jedne od države partnera. Dodaje kako su, zahvaljujući komunikaciji na 3 različita jezika, stvoreni uvjeti za interkulturalnu razmjenu i učenje o zajedničkoj kulturnoj baštini. Također, osim zajedničke kulturne baštine koja je ujedno i glavna tema projekta, u Dubrovniku su sudionici radom u skupinama diskutirali o hrvatskoj povijesti, vezi Hrvatske s Francuskom i Njemačkom, položaju Hrvatske u europskom integracijskom procesu, europskom građanstvu i Povelji o temeljnim pravima Europske unije.

Adriana rado preporuča: "Mladi, sudionici projekta, od dvorane u kojoj se održavao susret stvorili su 'Kafić Europa' - mjesto gdje su zajedno pjevali, plesali, različitim igrama predstavljali svoju kulturnu baštinu, svoje gradove i države te upoznavali kulturu drugih, i to na tri europska jezika - na hrvatskom, njemačkom i francuskom!"

Umjesto uobičajenoga turističkog pregleda grada, sudionici su u različitim dijelovima grada razgovarali s Dubrovkinjama i Dubrovčanima o kulturnoj baštini. U slobodno vrijeme, sudionici iz Hrvatske su novostečene prijatelje iz inozemstva učili hrvatski jezik - i to ne samo govorom, nego i pjesmom. Tako je skupina mladih tijekom posljednjeg dana susreta dubrovačkom gradonačelniku Andru Vlahušiću na hrvatskom jeziku otpjevala popularnu dječju pjesmicu "Bratec Martin, kaj još spiš", inače poznatu u svim europskim državama.

Mladi na djelu

Mladi na djelu

EUROPSKA VOLONTERSKA SLUŽBA	
Pomoć za Help /Help to help/	
<p>Europska volonterska služba (EVS) pruža priliku mladima da žive i rade kao volonteri u inozemstvu te da dožive kulturu i običaje druge zemlje, a da u isto vrijeme pridonose razvoju lokalne zajednice. No volontiranje nije samo korisno iskustvo organizaciji u kojoj se volontira ili lokalnoj zajednici, već je jednako važno i učenje volontiranjem kojim se usvajaju nova znanja, vještine i iskustva. Time volonter razvija svoje osobne i profesionalne vještine, što u konačnici pridonosi kvaliteti njegova života, uključujući i mogućnost zapošljavanja. Trajanje volontiranja može biti do 12 mjeseci. Volonterima su pokriveni troškovi smještaja, prehrane, puta i zdravstvenog osiguranja, a dobivaju i mjesečni džeparac.</p>	
Mjesto održavanja aktivnosti:	Split
Države partneri:	Hrvatska, Finska, Italija
Trajanje volonterske službe:	15.07.2009. - 15.01.2011.

Dvoje volontera iz Finske i Italije došli su u Hrvatsku na 12 mjeseci da bi radili na projektu Help to Help. Istovremeno, projekt se razvija u dvije različite komponente kako bi obuhvatio što veći spektar aktivnosti.

Prva komponenta je uključivanje volontera Informativnog centra za mlade udruge Help u različite aktivnosti, poput pomaganja učenicima u učenju, vršnjačke edukacije, kreativnih radionica, besplatnih tečajeva stranih jezika, organizacije međunarodnih događanja (treninga, seminara), pružanja pomoći mladima u pisanju životopisa, rada na mrežnoj stranici i slično. Cilj ovakvih aktivnosti jest osnažiti mlade da preuzmu aktivniju ulogu u društvu te tako postanu inicijatori pozitivnih društvenih promjena.

Druga komponenta projekta je promocija interkulturalnog dijaloga, razvoj solidarnosti i tolerancije među mladima te poticanje društvene uključenosti osoba koje su obično marginalizirane ili stigmatizirane u društvu (u slučaju projekta Help to Help, to su intravenski ovisnici o drogama, komercijalne seksualne radnice i osobe zaražene HIV-om). Kao pokazatelj da se takve osobe mogu uspješno integrirati u društvo, volonteri će dio svojega radnog vremena sudjelovati i u aktivnostima centra Drop-in koji provodi javnozdravstvenu metodu smanjenja štete (Harm reduction) s ciljem prevencije HIV-a/AIDS-a. U okviru toga volonteri će distribuirati sterilni pribor za uzimanje droge, prezervative, informativno-edukativne materijale te pomagati djelatnicima u drugim poslovima centra Drop-in.

Nevenka Mardešić, voditeljica projekta, ovako objašnjava važnost volontiranja za razvoj pojedinca i društva: „Volonteri će obavljanjem volonterske službe razviti svoje socijalne vještine, korisna znanja i sposobnosti koja će moći primijeniti nakon povratka u svoju državu, a koja im mogu pomoći i pri pronalaženju posla. Istovremeno, volontiranjem se jača svijest o potrebi za društvenim angažmanom. Tijekom rada s marginaliziranim skupinama, volonteri razvijaju socijalnu osjetljivost prema pripadnicima te populacije. I, na samome kraju, volontiranje u stranoj zemlji potiče samopouzdanje, jača društvene kontakte te razvija razumijevanje i poštivanje drugih kultura i običaja.“

Nevenka dodaje: “Iako sudjelovanje u projektu traži izrazito puno vremena i napora, s druge strane daje neizmerno puno. Naime, organizacija dobiva jednu sasvim novu dinamiku, pozitivnu energiju, otvaraju se novi vidici - jednom riječju energetska injekcija!!! S druge pak strane, to je najbolji način kako mladima iz Hrvatske na najjednostavniji i najučinkovitiji način interkulturalnom razmjenom prikazati vrijednosti i mogućnosti koje nudi EU.“

Mladi na djelu

IG MESSAGES. POST CARD
THIS SPACE FOR ADDRESS ONLY.

PROJEKCIJA KAMIONA U SPLIT
120

“Svakako se upustite u tu avanturu!”
Nevenka Mardešić,
voditeljica projekta

prijavitelj:
HELP - udruga za pomoć mladima
Mihovilova širina 1, 21 000 Split
+385 21 34 66 64
www.helponline.hr
help-split@st.tel.hr
help-split@st.htnet.hr

kontakt-osoba:
Nevenka Mardešić
+385 98 90 15 336
nenasplit@yahoo.com

Mladi na djelu

SUSTAVI PODRŠKE MLADIMA - Osposobljavanje i umrežavanje osoba aktivnih u radu s mladima i organizacijama mladih**Spajanje mladih srednje i jugoistočne Europe - pregled dugoročnih učinaka međunarodne razmjene mladih /Connecting Central and Southeast European Youth - a Review on the Long Term Effects of International Youth Exchanges/**

Aktivnost Osposobljavanje i umrežavanje potiče suradnju, osposobljavanje i razmjene dobre prakse između organizacija civilnog društva i osoba aktivnih u radu s mladima. Projekti Osposobljavanja i umrežavanja služe kao podrška drugim akcijama Programa, od podizanja kvalitete projekata, pronalaska novih partnera i podupiranja razvoja novih projekata do podrške općenitom razvoju rada s mladima u europskim zemljama. Projekti osposobljavanja i umrežavanja mogu biti u jednom od ovih oblika, zavisno od njihove namjene: stažiranje, posjet izvedivosti, sastanak evaluacije, studijski posjet, aktivnost izgradnje partnerstva, seminar, osposobljavanje (eng. training course), umrežavanje.

Mjesto održavanja aktivnosti:

Vukovar

Države partneri:

Hrvatska, Njemačka, Poljska, Nizozemska

Trajanje projekta:

01.09.2009. - 31.12.2009

Danijela Beretin je članica Udruge Tabu iz Vukovara koja radi na promicanju ljudskih prava i interkulture raznolikosti. Danijela je sudjelovala u projektu koji je okupio 31 mladu osobu iz zemalja srednje i jugoistočne Europe s dugoročnim ciljem promoviranja mira i međusobnog razumijevanja između različitih grupa mladih iz srednje i jugoistočne Europe.

Cilj je projekta istovremeno bio i pružanje podrške zemljama jugoistočne Europe na njihovu putu do punopravnog članstva u Europskoj uniji. Sudjelovanje mladih kao ključnih sudionika projekta višestruko je korisno, budući da će mlade osobe dugoročno imati najviše koristi od života u Europskoj uniji. Upravo su stoga Razmjene mladih prikladan oblik projekta jer omogućuju mladima iz različitih država razmjenu različitih stajališta, kulturoloških običaja i životnih navika.

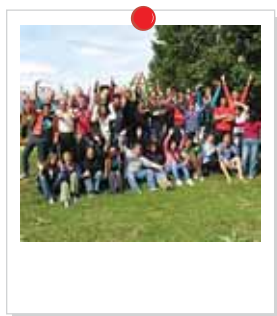
Inspirirani različitim aktivnostima poput radionica, prezentacija, filmskih večeri i izložbi, sudionici projekta su razvijali solidarnost, međusobnu toleranciju i razumijevanje te razmatrali mogućnost organizacija civilnog društva za poticanje suradnje u Europi. Projekt je za cilj imao i pridonijeti razvoju stabilnijih društava te je zato uz izravne sudionike uključeno i lokalno građanstvo, čime su promovirani volonterizam i aktivno građanstvo.

Svoje prvo iskustvo u okviru programa Mladi na djelu Danijela ovako opisuje: "Budući da nam je ovo bio prvi financirani projekt te da nismo imali prethodnog iskustva s pisanjem i realizacijom ovakvih aktivnosti, ovo nam je bila dobra škola za planiranje i organiziranje budućih projekata i aktivnosti."

Nerijetko se događa da završetak projekta ne podrazumijeva nužno i završetak suradnje među ustanovama. Upravo su i ove ustanove sudionice dogovorile nastavak suradnje.

Osim što je projekt potencirao međunarodnu suradnju, kulturnu raznolikost, solidarnost, toleranciju te promociju ljudskih prava, sudionici su kao aktivni građani promovirali volonterski rad, socijalno uključivanje i manjinska prava.

Mladi na djelu

Agencija za mobilnost i programe EU

Gajeva 22
10000 Zagreb

Urednica: Tina Šarić

Suradnici: Danijela Bočvarov, Ana Meštrović, Zrinka Dujmović, Filip Gašparović, Vanja Malašić, Maja Mušnjak, Nikolina Nerat, Davor Pavičić, Ozren Pavlović Bolf, Ljubica Petrović, Tihana Bagić, Duje Prkut, Zvonimir Vidušin, Sanja Živoder

Posebne zahvale: Svim korisnicima programa koji se spominju u ovoj brošuri

Lektura: Editor Plus

Dizajn: KO:KE kreativna farma

Tisak: Tiskara Zelina

Naklada: 5000 primjeraka

Zagreb, rujan 2010.

Ova publikacija se financira uz podršku sredstava Europske komisije.
Ova publikacija odražava isključivo stajalište autora publikacije i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.

